

39.

Marjatta.

Kalevalassa on runo, joka vielä selvemmin kuin Aino-legendassa viittaa tulevaan aikaan kohti; runo, jota pidetäänkin kristillisellä ajalla syntyneenä ja kristillisen mielikuvituksen luomana. Tämä on Kalevalan 50 viisimeinen eli 50:s runo, joka kertoo Marjattasta ja hänen pojastaan. Koska Marjatta-episoodikkiin liittyy loppukohtauksena Väinämöisen elämänhistoriaan, kuvaten Väinämöisen poistumista uuden ajan tieltä, ja siis välittömästi jatkaa Aino-tarina Väinämöisen kannalta, luomme tässä silmäyksen siihenkin.

Aino on syntynyt atlantilaiseen perheeseen ja atlantilaisiin oloihin, mutta hänen sielunsa kuuluu jo arjalaiseen aikaan ja arjalaiseen rotuun. Hän on jo ajattelun yksilö. Mutta kuinka hienoa ja hentoa kaikella vielä on hänessä! Hänen persoonallinen olemuksensa on saan sen sijaan sijalla siteillä kunnin perheessä: liikuttava on hänen rakenteensa äitiin, isäin, veljään, sisareen ja kotoon yleensä. ~~Al~~ Kuten lintu hakissa elää siinä pesä-

341)
Sosallisessa olemuksessa hänen vastasyntyneet arja =
lainen yksilöllisyytensä. Suurimpaan tietoisuuteensa
se heräi vasta silloin, kun sitä syvimmin loukataan.
Kun hänet ihmisenä myydään, silloin hänen siivellisen
tarmonsa nousee ja hän ymmärtää onnettoman aseman =
sa. Mutta mihin kiän positiivisuuteen hänen heräynty =
sensä ei häntä vie, ainoastaan passiiviseen vastarintaan.
Ylimmilleen nousee ristiriita, kun hän ~~ymmärtää~~ näkee ettei
vanha väinämöinenkään häntä ymmärrä. Ja kun hän
samalla oivattaa oman sielunsa salaisuuden - ja k =
kauteensa väinämöiseen, - käy hänen kohtalonsa traagii =
liseksi. „ Parempi olisi, etten olisi syntynyt ollen =
kaan.” Sielunsa kaiken voiman hän nyt kohdistaa
siihen, ettei kukaan saisi aavistaa, mitä hän joloi =
nen on tuntenut ja ajatellut. Koska kukaan ei it =
sestään häntä ymmärrä, ei kukaan häntä ymmä =
rtää saakaan... Tämä fiksi idea vie hänet lopulta
- hänen itseään huomaamattaan - itsemurhaan: ei
kukaan minua tuntenut, ei kukaan minua sure... Oli =
no on tavallan neitseellisyyden apoteoosi, neitseellisyy =
den ja hedelmättömyyden.

Toista on Marjatta. Marjatta on kylä kuin
Olino jälleensyntyneenä. Pyrkimys itsenäisyyteen ja per =
sonalliseen itsesäilytykseen, joka Olinossa on hapu =

342)
rovin ja epämääräinen, se pyrkimys saavuttaa Marjatta-
käden itsetietoisuuden. Mutta Marjatan kohtalo on toi-
nen. Se vie hänet hedelmättömästä neitseellisyydestä
hedelmälliseen äidillisyyteen, vaan minkä kärsimyksen
ja tuskan läpi!

Petit { Marjatta korea kuopus
Se kauan kotona kasvoi,
Korkean ison kotona,
Emon tuttavien ~~tutt~~ tuvilla ...

Näin runo alkaa, ja pian se mitteli pit-
källisen tarkasti kertoo, kuinka neitseellisen yllä ja
puktaudestaan itsetietoinen Marjatta oli:

Petit { Marjatta korea kuopus,
Tuo on piika pikkurainen
Piti villoista pylyyttä,
Ajon keriken laivoitusta;
Syöpi kaurista kaloa,
Pitäjätä pehmeätä,
Ei syönyt kananmunia,
Kukerikun riekkatuuta,
Eikä lampahan lihoa,
Kun oli ollut oinahilla.

Kun äiti koki lypsämään, vastasi

tämä hienohelma:

Petit { "Ei neiti minun näköinen
Koske sen lehmän nisähtään,
Joh' on häilynyt härillä,
Kun ei hiehoista herune,
Va sikkaisista valune."

tammalle,

~~En~~ valjastettuun rekeen, vastasi tämä ylpeä kaunotar:

Petit

Kun ~~se~~ ^{veikko} käski ^{siskoaan} ~~tyttöä~~ istumaan

"En istu hevon rekehen,
joka lie orilla ollut,
kun ei varoaset vetäne,
kuletelle kuintaiset!"

Loppu oli, että "Marjatta kosa kuopus,
ainä piikoina ^{todella} elävi" läksi lampaita paimentamaan.
Jos nyt runo olisi tapahtunut tehdä jilkkaa tylyn neit-
seellisydestä, olisi se antanut tapahtumain tosesk-
tavalla kehittyä. Sen sijaan se tositapahtumain valon-
painosta, kuinka viattoman puhdas Marjatan mieli-
hänitys todella oli.

Runo lausuu ensin pieneen arvostelun:

Petit

Marjatta kosa kuopus
viikon viipyi paimenessa;
Paha on olla paimenessa;
Tyttö lapsen liiatenki:
Mato heinässä mätävi,
Sisiliskot siuottavi.

Ja sitten runo lähtee kertomaan
legendan Marjatan ihmepuolukasta, marjasta, jonka
hän söi ja josta hän tuli raskaaksi. Ja one ymmärs-
vämmä, että Marjatta oli kesäisenä päivänä vaipunut
mättäällä syvään uneen ja nähnyt kauniin näön, jossa "ma-
janen mäeltä", puolukkinen kankahasta "kirkuu hänelle:
"tule, neiti, minua poimimaan!"

Marjatta korea kuopus
 Meni matkoi väkijäsen,
 Meni marjan kutsantahan,
 Punapuolen poimintahan
 slyppysilläkin hyvillä,
 kätöshillä kauniilla.
 Keksi marjisen mäettä,
 Punapuolen kankahelta;
 Oii marja näkemänsä,
 Puola ilmoin luomiansa,
 Ylähätkö maasta syöä,
 Alahätkö puuhun nousta.
 Tempoi kartun kankahelta,
 jolla marjan maahan sosti;
 Niinpä marja maasta nousi
 Kaunoisille kautiloille,
 Kaunoisilta kautoloilta
 Puhtahille polviloille,
 Puhtahilta polviloilta
 Heleville helmasille.
 Nousi siitä vyö-rivoille,
 Vyö-rivoilta rinnoillensa,
 Rinnoiltansa lenuoillensa,
 Lenuoiltansa huulillensa,
 Siitä suuhun siikahutti,
 Keikahutti kielessensä,
 Kielettänsä heruhsisihin,
 Siitä vatsahan valakti.
 Semmoinen oli Marjatan uni. Mutta

Petit

unella oli ilmeinen seurauksensa:

Petit } Marjatta korea kuopus,
 Tuosta tyytyi, tuosta täytyi,

Petit { Tuosta paksuksi panike,
Lihavaksi liuttelike.

Se oli hänen neitseellisyysunelmaansa
kathera loppu. Pian äiti alkoi arvata asian oikean laiban,
~~vain~~ ~~mutta~~ salasi ajatuksensa. Mutta kun Marjatalle vaimon
päivä oli käsissä ja hän pyypäi äitiään saunan läsnä
tämään, vastasi oma esno sydämeltömästi:

Petit { „Voi sinua Hien huora!
Kenen oot maksalema,
Otko miehen naimattoman,
Eli nainehen urohon?“

Vaimon päivä muuttui siis Marjatalle
samalla kooston ja tilinteen päiväksi: kaikki se mieleton
ylpeys, jolla hän kotiväkeään oli vaimannut, se kääni-
tyi nyt häntä itseään vastaan kylmäni, tuomitsevana,
armottomana nöyryydyksenä. Mitä häntä auttoi, että
hän koetti emolleen selittää, millä tavalla hän omassa
uskossaan oli varokaksi tullut. Isäkki kutsui häntä
portoksi ja käski hänen onnensa karkun louhikam-
mioihin poikimaan...

Niin hän menikii kotia pois, mutta
huudahti mennessään, yleensä vielä epätourossaankin:

Petit { „En mä portto ollekan,
Tulen lautta lienekänä,
Olen miehen suuren saava,
Jalon synnyyn synnyttäviä,
Joll' on valla vallallenkii,

Petit { Väki Väinämöisellenki,^{sihtä}
 Marjatta poloinen. Äiden ^{sihtä} stuntit oli-
 vat hänessä jo heränneet. Nyt runo heittää viimei-
 senkin wahymyn ja kertoo suurimmalla säälillä ja
 myötunnolla Marjatan kovasta kohtalosta.

Ihmisiltä hän ei apua saanut. Kaikki
 hänet luotaan ajoivat. Yksii jo hylättynä hän pakeni
 metsään, „huone^{hes}en hongikkohon, talliin Tapio=
 mäelle“, ja rukoili Jumalaa avukseen:

Petit { Tule luojä turvakseni,
 Avukseni armollinen
 Näissä töissä työstähiisi,
 Ajoissa ani kovissa! ... ”

Ja siellä hän syunyytti poikensa „hei-
 nille hevoisen luoksi, sorajouken soimen päähän.“

Petit { Pesi pienen poikunsa,
 Kääri käärelinahansa;
 Olli pojan polvillensa,
 Laittoi lapsen helmehansa.

Ah, kuinka hän pienokaistansa rakas-
 ti, surun ja murheen lasta. Unohdettu oli neitseellisyyden
 ylpeys, äidin puhtaaksi nöyryydeksi se oli muuttunut:

Petit { Pilettehi pöinttansa,
 Karvatteli kaunoistansa,
 Kullaista omenuttansa,
 Hopeista sauvoansa,
 Sylissänsi syöttelvi;

Petit } Kasissansa häntelevi.

Ja kun poika herran katosi suolle, mi-
ki tuska, mikä epätoivo! Ken on äidinrahkautta mittail-
lut, ken sen tuskaan ^{ankkuiluja} syönyt peilannut? Ja ken seu-
ilolle on viivoja vetänyt? Lapsi löytyi ja tettiin suol-
ta kotiin, j' enää oli vain yksi huoli:

Petit { Siitä ~~At~~ meidän Marytalle
kasvoi poika kaunokainen;
Ei tiä nimeä tuolle,
Milla mainita nimellä,
Emo kutsui kukkaseksi,
Vieras vannon joutioksi.

Lapsi oli siis ristittävi. ja nyt astuu

Vainamoinen näyttämölle.